ECLI:LV:AT:2021:0304.11815000817.9.L
Lieta Nr. 11815000817, SKK-119/2021
Krimināllietu departaments

Latvijas Republikas Senāts
LĒMUMS
Rīgā 2021.gada 4.martā

Tiesa šādā sastāvā: senatori Artūrs Freibergs, Ivars Bičkovičs, Sandra Kaija

izskatīja rakstveida procesā krimināllietu sakarā ar apsūdzētā /pers. A/ kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas 2020.gada 7.oktobra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2018.gada 13.augusta spriedumu /pers. A/, personas kods /personas kods/, atzīts par vainīgu Krimināllikuma 253.[1]panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar brīvības atņemšanu uz 5 gadiem 6 mēnešiem un probācijas uzraudzību uz 2 gadiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta piekto daļu galīgais sods /pers. A/ noteikts brīvības atņemšana uz 5 gadiem 6 mēnešiem, probācijas uzraudzība uz 2 gadiem, piespiedu darbs uz 280 stundām un transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšana uz 6 gadiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 52.panta ceturto daļu soda laikā ieskaitīts aizturēšanā un apcietinājumā pavadītais laiks no 2017.gada 21.aprīļa līdz 2017.gada 13.jūnijam.

Saskaņā ar Krimināllikuma 52.panta piekto daļu soda laikā ieskaitīts pēc Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2017.gada 14.novembra sprieduma pilnībā izciestais pamatsods (piespiedu darbs uz 280 stundām) un daļēji izciestais papildsods (transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšana no 2017.gada 25.novembra līdz sprieduma spēkā stāšanās dienai).

[2] Ar pirmās instances tiesas spriedumu /pers. A/ atzīts par vainīgu un sodīts Krimināllikuma 253.[1]panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā par psihotropās vielas neatļautu iegādāšanos un glabāšanu lielā apmērā realizācijas nolūkā un šīs vielas neatļautu realizāciju.

[3] Ar Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 13.novembra lēmumu, izskatot krimināllietu sakarā ar apsūdzētā /pers. A/ apelācijas sūdzību, Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2018.gada 13.augusta spriedums atstāts negrozīts.

[4] Ar Senāta 2019.gada 11.aprīļa lēmumu, izskatot krimināllietu sakarā ar apsūdzētā /pers. A/ kasācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 13.novembra lēmums atcelts daļā par /pers. A/ saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta piekto daļu noteikto galīgo sodu.

Atceltajā daļā lieta nosūtīta jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesā.

Pārējā daļā Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 13.novembra lēmums atstāts negrozīts.

[5] Ar Rīgas apgabaltiesas 2019.gada 26.novembra spriedumu, izskatot krimināllietu sakarā ar apsūdzētā /pers. A/ apelācijas sūdzību, Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2018.gada 13.augusta spriedums atcelts daļā par /pers. A/ saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta piekto daļu noteikto galīgo sodu un daļā par Krimināllikuma 52.panta piektās daļas piemērošanu.

/pers. A/ noteiktajā sodā pēc Krimināllikuma 253.[1]panta trešās daļas saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta piekto daļu ieskaitīts izciestais sods pēc Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2017.gada 14.novembra sprieduma, un galīgais sods noteikts brīvības atņemšana uz 5 gadiem 6 mēnešiem un probācijas uzraudzība uz 2 gadiem, atņemot transportlīdzekļa vadīšanas tiesības uz 3 gadiem 11 mēnešiem 29 dienām.

[6] Ar Senāta 2020.gada 12.jūnija lēmumu, izskatot krimināllietu sakarā ar apsūdzētā /pers. A/ kasācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas 2019.gada 26.novembra spriedums atcelts daļā par /pers. A/ saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta piekto daļu noteikto galīgo sodu.

Atceltajā daļā lieta nosūtīta jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesā.

[7] Ar Rīgas apgabaltiesas 2020.gada 7.oktobra spriedumu, izskatot krimināllietu sakarā ar apsūdzētā /pers. A/ apelācijas sūdzību, Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2018.gada 13.augusta spriedums atcelts daļā par /pers. A/ saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta piekto daļu noteikto galīgo sodu un daļā par Krimināllikuma 52.panta ceturtās un piektās daļas piemērošanu.

Saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta piekto daļu galīgais sods /pers. A/ noteikts brīvības atņemšana uz 5 gadiem 7 mēnešiem 5 dienām, probācijas uzraudzība uz 2 gadiem, atņemot transportlīdzekļa vadīšanas tiesības uz 6 gadiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 52.panta ceturto daļu soda termiņā ieskaitīts aizturēšanā un apcietinājumā pavadītais laiks no 2017.gada 21.aprīļa līdz 2017.gada 13.jūnijam un izciestais sods pēc Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2017.gada 14.novembra sprieduma – brīvības atņemšana 1 mēnesis 5 dienas un transportlīdzekļa vadīšanas tiesību atņemšana no 2017.gada 25.novembra līdz sprieduma spēkā stāšanās dienai.

[8] Par Rīgas apgabaltiesas 2020.gada 7.oktobra spriedumu kasācijas sūdzību iesniedzis apsūdzētais /pers. A/, kurš lūdz atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu un nosūtīt lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā. Apsūdzētais lūdz izskatīt lietu tiesas sēdē mutvārdu procesā.

Kasācijas sūdzība pamatota ar šādiem argumentiem.

[8.1] Apelācijas instances tiesa, nosakot galīgo sodu, ir pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 574.panta 1.punktā norādīto pārkāpumu, nav ievērojusi

iepriekšējos kasācijas instances tiesas lēmumos norādīto un šajā lietā noteiktajam brīvības atņemšanas sodam pilnībā pieskaitījusi sodu pēc Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2017.gada 14.novembra sprieduma.

[8.2] Apsūdzētais kasācijas sūdzībā atsaucies uz Kriminālprocesa likuma 14.panta pirmo daļu, Augstākās tiesas 2012.gada 8.jūnija lēmumā lietā Nr. SKK-284/2012 izteikto atziņu par Krimināllikuma 49.[1]pantā un 58.panta piektajā daļā paredzēto noteikumu piemērošanu, kā arī uz Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju, norādot, ka tiesību uz kriminālprocesa pabeigšanu saprātīgā termiņā neievērošana ir konvencijas 6.panta 1.punkta pārkāpums.

Motīvu daļa

[9] Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 583.panta pirmo daļu, ierosinot kasācijas tiesvedību, tiesa nosaka lietas izskatīšanu rakstveida procesā vai izskatīšanu tiesas sēdē. No šā panta otrās daļas izriet, ka lietas izskatīšanu rakstveida procesā nosaka, ja iespējams pieņemt lēmumu pēc lietā esošajiem materiāliem. Ja nepieciešami papildu paskaidrojumi no personām, kurām ir tiesības piedalīties procesā, vai, pēc Augstākās tiesas ieskata, attiecīgajai lietai var būt īpaša nozīme likuma normu interpretēšanā, nosaka lietas izskatīšanu tiesas sēdē.

Senāts atzīst, ka lieta izskatāma rakstveida procesā, jo lēmumu iespējams pieņemt pēc lietā esošajiem materiāliem. Papildu paskaidrojumi no personām, kurām ir tiesības piedalīties procesā, nav nepieciešami, un konkrētajai lietai nav īpašas nozīmes likuma normu interpretēšanā. Līdz ar to apsūdzētā /pers. A/ lūgums izskatīt lietu tiesas sēdē ir noraidāms.

[10] Senāts atzīst, ka Rīgas apgabaltiesas 2020.gada 7.oktobra spriedums atceļams daļā par galīgā soda noteikšanu apsūdzētajam saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta piekto daļu un par Krimināllikuma 52.panta ceturtās daļas piemērošanu. Atceltajā daļā lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesā, bet pārējā daļā spriedums atstājams negrozīts un kasācijas sūdzība noraidāma.

[10.1] Senāts konstatē, ka apelācijas instances tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 1.panta, 511.panta otrās daļas, 562.panta trešās daļas, 591.panta otrās daļas pārkāpumu, kas atzīstami par Kriminālprocesa likuma būtiskiem pārkāpumiem šā likuma 575.panta trešās daļas izpratnē un atceltajā daļā noveda pie nelikumīga nolēmuma.

Kasācijas instances tiesa 2019.gada 11.aprīļa lēmumā, atceļot Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 13.novembra lēmumu, atzinusi, ka pirmās instances tiesā pieļauts Kriminālprocesa likuma 574.panta 1.punktā norādītais Krimināllikuma Vispārīgās daļas panta pārkāpums, kuru apelācijas instances tiesa nav konstatējusi. Pirmās instances tiesa, nosakot /pers. A/ galīgo sodu saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta piekto daļu, nepamatoti nolēmusi brīvības atņemšanas sodu un piespiedu darbu izpildīt patstāvīgi.

Atkārtoti iztiesājot krimināllietu atceltajā daļā, Rīgas apgabaltiesa 2019.gada 26.novembra spriedumā atzinusi, ka, ievērojot Krimināllikuma 7.panta piektajā daļā noteikto noziedzīgu nodarījumu klasifikāciju, kā arī Krimināllikuma 52.panta pirmās daļas 2.punktā noteiktos sodu saskaitīšanas un aizstāšanas noteikumus, /pers. A/ būtu nosakāms bargāks brīvības atņemšanas sods, nekā to noteikusi pirmās instances tiesa, tādējādi pasliktinot apsūdzētā stāvokli. Minētā iemesla dēļ apelācijas instances tiesa šajā daļā nav piemērojusi Krimināllikuma 50.panta piektās daļas nosacījumus.

Ar Senāta 2020.gada 12.jūnija lēmumu Rīgas apgabaltiesas 2019.gada 26.novembra spriedums atcelts daļā par /pers. A/ saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta piekto daļu noteikto galīgo sodu. Kasācijas instances tiesa atzinusi par nepamatotu un prettiesisku apelācijas instances tiesas atzinumu, ka apsūdzētajam nav piemērojami Krimināllikuma 50.panta piektās daļas nosacījumi un noteiktais sods nav saskaitāms ar piespiedu darbu, kas noteikts ar Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2018.gada 13.augusta spriedumu.

Ar Rīgas apgabaltiesas 2020.gada 7.oktobra spriedumu nolemts atcelt Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2018.gada 13.augusta spriedumu daļā par galīgā soda noteikšanu saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta piekto daļu un par Krimināllikuma 52.panta ceturtās un piektās daļas piemērošanu. Apelācijas instances tiesa saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta piekto daļu noteikusi galīgo sodu – brīvības atņemšana uz pieciem gadiem septiņiem mēnešiem un piecām dienām, probācijas uzraudzība uz diviem gadiem, atņemot transportlīdzekļa vadīšanas tiesības uz sešiem gadiem.

Saskaņā ar Krimināllikuma 52.panta ceturto daļu soda termiņā ieskaitīts aizturēšanā un apcietinājumā pavadītais laiks no 2017.gada 21.aprīļa līdz 2017.gada 13.jūnijam un izciestais sods pēc Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2017.gada 14.novembra sprieduma – brīvības atņemšana uz vienu mēnesi un piecām dienām, transportlīdzekļu vadīšanas tiesību atņemšana no 2017.gada 25.novembra līdz sprieduma spēkā stāšanās dienai.

Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka, aizstājot piespiedu darbu ar īslaicīgu brīvības atņemšanu uz vienu mēnesi un piecām dienām, apsūdzētā stāvoklis izskatāmajā lietā netiek pasliktināts, jo 280 piespiedu darba stundas apsūdzētais /pers. A/ ir izcietis, līdz ar to atbilstoši Krimināllikuma 50.panta piektās daļas un 52.panta ceturtās daļas nosacījumiem sods uzskatāms par izciestu, proti, 35 īslaicīgas brīvības atņemšanas dienas ieskaitāmas soda termiņā.

Senāts atzīst, ka šādi apelācijas instances tiesas atzinumi nav tiesiski un pamatoti.

Kriminālprocesa likuma 562.panta trešā daļa noteic, ka smagāka soda noteikšana apsūdzētajam pieļaujama tad, kad šā iemesla dēļ iesniegts prokurora protests vai cietušā sūdzība, kā arī tad, ja pēc prokurora protesta vai cietušā sūdzības apsūdzība grozīta uz smagāku.

Arī Senāts vairākkārt lēmumos ir izteicis atziņu par apelācijas instances tiesas ar likumu ierobežotām tiesībām noteikt apsūdzētajam bargāku sodu, piemēram, Nr. SKK-129/2008, Nr. SKK-542/2015, Nr. SKK-125/2018 (*Augstākās tiesas 2008.gada 18.marta lēmums lietā Nr. SKK-129/2008 (11520026706), 2015.gada 16.novembra lēmums lietā Nr. SKK-542/2015 (11331059113), 2018.gada 14.februāra lēmums lietā Nr. SKK-125/2018 (ECLI:LV:AT:2018:0214.11280024517.2.L)*).

No lietas materiāliem redzams, ka pirmās instances tiesa, piemērojot Krimināllikuma 50.panta piektās daļas nosacījumus, apsūdzētajam noteikusi brīvības atņemšanas sodu uz pieciem gadiem un sešiem mēnešiem. Savukārt apelācijas instances tiesa noteikusi brīvības atņemšanas sodu uz pieciem gadiem septiņiem mēnešiem un piecām dienām.

Neskatoties uz to, ka pirmās instances tiesa, nosakot galīgo sodu, nepareizi piemēroja Krimināllikuma 50.panta piekto daļu, prokurors apelācijas protestu neiesniedza. Līdz ar to atzīstams, ka apelācijas instances tiesai, piemērojot Krimināllikuma 50.panta piekto daļu, nav tiesiska pamata apsūdzētajam noteikt bargāku brīvības atņemšanas sodu par to, kādu bija noteikusi pirmās instances tiesa.

Senāts 2019.gada 11.aprīļa un 2020.gada 12.jūnija lēmumos šajā lietā norādīja, ka, atkārtoti iztiesājot krimināllietu un nosakot /pers. A/ galīgo sodu saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta piektās daļas nosacījumiem, apelācijas instances tiesai jāpiemēro tāds sodu saskaitīšanas princips, kas nepasliktinātu apsūdzētā stāvokli.

Krimināllikuma 50. pantā ir nosaukti trīs sodu saskaitīšanas noteikšanas veidi vai principi – vieglākā soda ietveršana smagākajā, daļēja vai pilnīga piespriesto sodu saskaitīšana.

Kriminālprocesa likuma 1.pants noteic, ka Kriminālprocesa likuma mērķis ir noteikt tādu kriminālprocesa kārtību, kas nodrošina efektīvu Krimināllikuma normu piemērošanu un krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu bez neattaisnotas iejaukšanās personas dzīvē.

Kriminālprocesā jānodrošina efektīva Krimināllikuma normu piemērošana vienlaikus ar krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu, kas

atzīstams par samērīgu un atbilstošu reakciju uz notikušo noziedzīgo nodarījumu (materiāltiesisks rezultāts). Tas panākams procesā, kurā nenotiek neattaisnota iejaušanās personas dzīvē (procesuāls aspekts). Krimināltiesisko attiecību taisnīgs noregulējums aptver dažādus kriminālprocesa iespējamos rezultātus atkarībā no konkrētās situācijas apstākļiem (*Kriminālprocesa likuma komentāri. A daļa. Zinātniskā monogrāfija prof. K. Stradas-Rozenbergas zinātniskā redakcijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2019, 24.lpp.*).

Senāts konstatē, ka pirmās instances tiesa nepareizi piemērojusi Krimināllikuma 50.panta piekto daļu un 52.pantu, bet prokurors nav izpildījis Kriminālprocesa likuma 43.panta pirmās daļas 9.punktā paredzēto pienākumu pārsūdzēt pirmās instances tiesas spriedumu. Tiesas un prokurora rīcības rezultātā pieļautas kļūdas labošanā apelācijas instances tiesa nav tiesīga noteikt bargāku brīvības atņemšanas sodu.

Senāts atzīst, ka, lai arī galīgais pamatsods būtu nosakāms atbilstoši Krimināllikuma 50.panta trešajā daļā norādītajiem sodu saskaitīšanas principiem, proti, pilnīgi vai daļēji saskaitot sodus, konkrētajā gadījumā, lai nodrošinātu krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu, galīgais pamatsods nosakāms, piemērojot Krimināllikuma 50.pantā paredzēto sodu ietveršanas principu.

Konkrētajā gadījumā atkāpe no galīgā soda noteikšanas vispārīgajiem principiem pieļaujama, lai netiktu noteikts bargāks brīvības atņemšanas sods par to brīvības atņemšanas sodu, kāds bija noteikts ar pirmās instances tiesas spriedumu.

[10.2] Ar Augstākās tiesas Senāta 2019.gada 11.aprīļa lēmumu, izskatot krimināllietu sakarā ar apsūdzētā kasācijas sūdzību, Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 13.novembra lēmums atstāts negrozīts daļā par /pers. A/ noteikto sodu pēc Krimināllikuma 253.[1]panta trešās daļas.

Augstākās tiesas judikatūrā pausta atziņa, ka pirmās instances tiesas spriedums, atkārtoti skatot lietu apelācijas instances tiesā, nevar tikt atcelts vai grozīts daļā, kurā lieta jau ir iztiesāta apelācijas kārtībā, un apelācijas instances tiesas nolēmums šajā daļā ar kasācijas instances tiesas lēmumu atstāts negrozīts, jo kasācijas instances tiesas lēmums stājas spēkā tā pasludināšanas brīdī (*Augstākās tiesas 2015.gada 30.septembra lēmums lietā Nr. SKK-318/2015 (11410018411, 11352035711), 2016.gada 9.septembra lēmums lietā Nr. SKK-J-421/2016, 2018.gada 21.marta lēmums lietā Nr. SKK-59/2018, (ECLI:LV:AT:2018:0321.11110024012.3.L)*).

Ņemot vērā minēto, Senāts atzīst, ka nav pamata lemt kasācijas sūdzībā izvirzīto jautājumu par Krimināllikuma 49.[1]panta vai 58.panta piektās daļas piemērošanu.

[11] Ar pirmās instances tiesas spriedumu /pers. A/ piemērotie drošības līdzekļi – nodošana policijas uzraudzībā un aizliegums tuvoties noteiktām personām – atcelti. Apelācijas instances tiesa nav grozījusi vai atcēlusi pirmās instances tiesas spriedumu šajā daļā. Drošības līdzeklis apsūdzētajam nav piemērots arī ar iepriekšējo kasācijas instances tiesas lēmumu. Senāts nekonstatē tiesisku pamatu drošības līdzekļa piemērošanai.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585. un 587.pantu, tiesa

nolēma:

atcelt Rīgas apgabaltiesas 2020.gada 7.oktobra spriedumu par /pers. A/ saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta piekto daļu noteikto galīgo sodu un par Krimināllikuma 52.panta ceturtās daļas piemērošanu. Atceltajā daļā lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesā. Pārējā daļā spriedumu atstāt negrozītu.

Lēmums nav pārsūdzams.

A. Freibergs I. Bičkovičs S. Kaija